

Vajda Anna Noémi

NEM KELL

Ki szeret házi feladatot írni? Na, ugye! Így van ezzel minden gyerek. És felnőtt. Legfeljebb néhányan nem vallják be. Még maguknak sem. Így vagyok én is a legtöbb megbízatással. Már ha kötelezettségnek tekintem. Attól máris terhes lesz. Nem szeretem a *terhes* szót. Főleg, mert várandós vagyok. Az savtól maró nyelöcsövet, fáradékonyságomat, lábfejem milliméternyi, mégis zavaró duzzadását duzzasztja még terhesebbé. Viszont ha azt mondom, *várandós*, a szó varázsa az életre kelt kislányt idézi meg, aki finom, hajnali és éjszakai mocorgásával, leheletnyi tipegésével méhem falán mindent elfeledtet, amit terhesnek mondhatnék. Úgyhogy teher helyett felcsiholom magamban a várakozást. Felétek is. És inkább kihívásra hangolom a bénító gondolatot, hogy még sosem írtam gyerekeknek. Legfeljebb saját lányomnak. Olyan üzeneteket, röpcédula jellegű egymondatosokat, mint: *Elmentem a városba, hamarosan jövök, addig is egyél, puszi, anya!* Vagy, amikor én is gyerek voltam, és nem volt még mindennapjainkat könnyítő vagy éppen bonyolító, azonnali üzenőfal, szóval, amikor még papírra írtunk, miután egy-egy táborzártával évekre szóló levelezések indultak útjukra. A levelekkel együtt mesék is, történetek. Nem csak magunkról. Akármiről. Ahogy felcseperedtem, a történeteim is felcseperedtek. És elfelejtettem, milyen volt a régi hangom. A gyerekhang. A dobozt, mely a sok-sok borítékot őrizi, nemrég kerestem elő. Szüleim házában. A nekem szánt szobában bukkantam rá, mely lakatlan maradt, és még mindig lakhatatlan. A sok-sok doboz miatt is. Ha ott lennétek, azt mondanátok: ez inkább raktár, semmint szoba. Nem tévednétek. Annyiban viszont hasznos, hogy a tárgyi emlékeimnek, melyeket nem cipeltem volna magammal az évek során, teret ad. Így bukkanhattam rá a dobozomra! Igaz, még nem mertem tüzetesebben belenézni. Attól tartok, talán mégis elkallódott néhány levél, s ettől szomorú lennék. Vagy felerősödne bennem valami hiányérzetféle azokért a sorokért, amelyeket egykori felindultságomban én magam menesztettem. Elhamarkodottan. Csakhogy a gyerek-

hangomat a dobozban úgy sem fogom megtalálni. Csupán a rájuk való utalásokat. A válaszlevelekben.

Még azt sem tudom valójában, milyenek a gyerekek, ereszkedik rám hirtelen az aggály. Mint egy fehér, átláthatatlan köd. Annak ellenére sem tudom, hogy van két gyerekem. És annak ellenére sem, hogy – ha őszinte akarok lenni magamhoz és hozzátok, márpedig ez feltétel, különben hogy írhatnék bármit is nektek – még önmagamat sem látom túlságosan felnőttnak. Pedig több mint tíz éve, hogy elsétált mellettem két vihorászó lány a házunk előtt, és csokolomot köszönt. Hitetlenkedve és reménykedve néztem körbe, de mivel senki más nem volt körülöttem, muszáj volt elhinnem: sajnós, nekem szólt. S bár azóta lett volna időm megszokni, állítom: megszokhatatlan a felnöttséggel együtt járó mulandóságtudat. És öregedéstudat. Mely úgy összekuszálja az embert, hogy időnként maga sem tudja, gyerek-e vagy felnőtt. Amikor, mondjuk, olyan dolgokat művel, amit nem szívesen tenne ki az ablakba. Például ha valakivel találkozik, akit idősnek lát, alaposan megkopottnak, aztán kiderül, néhány évvel bizony fiatalabb az illető, visszajára fordul benne a részvét: gyorsan előkerít egy tükröt, és beleles. Na, nem hosszan, mert akkor menten számolgatni kezdené szeme körül a szarkalábakat, az meg az elmúlás furcsa nekibúulásával töltene el. Csak éppen hogy. Madártávlatból. Így megnyugszik, hogy még nem anyó. Csupán anya. Felnőtt. Külsőleg mindenképp. Erről eszembe jut, hogy gyerekbőrben mennyire vártam a felnöttséget. Felnőtt bőrben mennyire vágnám a gyerekséget. Ez persze nem pontos. Csak az ifjúságot vágnám vissza. Időnként. De ha jobban belegondolok, és meg kellene ismételni az egészet, úgy, ahogy volt... Ha visszaporgethetném a múlt minden porszemét, akkor mégsem. Mert nem olyan lenne, mint a torta, habbal a tetején. Sokkal inkább olyan, mint valami finom-vegyes tál, tele jóval és rosszal, amiről az ember újra nem mazsolázná ki a rosszat is, ugye. Ha van egy kis esze. Akkor viszont az addigi fél életem tálcán maradna. Úgy meg mivel maradnék? Mi lenne az emlékeimmel? Mert azok – a tálcán maradtok is – mégiscsak az én emlékeim. Tetszik vagy nem, hozzám tartoznak. Miért estem hát pánikba, mikor megtudtam, nem gyerekekről, hanem gyerekekhez kellene szólnom? Mert pánikba estem. Ezt, ha nem is férfiasan, nőiesen be kell vallanom. Pedig már tudom: ahogy Mehemed tehenei is fehérek, feketék, tarkák, úgy a gyerekek is ilyenek. Meg olyanok. Meg amolya-

nok. Nem egyformák. Nem is töletek ijedtem meg, akiknek lenne mondanivalóm. Sem azoktól, akik nem figyelnének rám. Nem valakitől, inkább valami miatt. Nos, ez a pánik felkavarta bennem gyermekkori félelmeimet. A tálca félelemmazsolái gurultak elém. Mégpedig félelmeim legfélelmetesebbje: a zongora. Akkor döntöttem úgy, elmesélem nektek, mi mindent jelent nekem a zongora! Mi minden jót! És nem csak...

Mesélek a lányomnak erről a félelemzéről. Zöld fotelében ül éppen. Barátnőjének ír:

12 éves vagy!

*Gondolom, örülsz, hogy te vagy a „nagy”. –
Feltört bennem a sok emlék, nemrég, ez nem kellék: ez barátság.
Régóta ismerjük egymást. Ezt állítom.
Remélem, jól számítom.
És nem csak magamat ámítom.
Elértünk ide: te 12 vagy, én még 11, de a kettő egyre megy.
Jobb, ha tovább nem osztom az észet.
Hanem megyek, és kenyérre kenem a mézt. (Doren)*

Komolyan néz fel rám a képernyőről, kicsit értetlenül is, majd lecsukja a laptopját. Abba hagyja az írást, mely neki úgy megy, mint a vízfolyás. Folyamatos tiltakozása mellett és ellenére, hogy ő ugyan nem akar író lenni, félreértés ne essék, csak vannak történetei, melyeket, ugye, le kell írnia, mert ez elszórákoztatja. Az sem nagy kunszt, jegyzi meg, hogy már második kötetben jelenik meg a története, most még az illusztrációja is.

- Azt egy perc alatt rajzoltam, mit kell úgy odalenni?!
- Éppen azért! - kardoskodom.

Ám hogy nem érti, miről beszélek, hogy nem tudja átélni, mert érteni érti, csak nem tud azonosulni a félelmeimmel, valójában örülök. Megerősít: talán nekem is van némi pozitív szerepem mindebben. S ha mindent nem is csináltam jól anyaként, mely, nyilván, lehetetlen, ezt mégis. Szóval rám néz, várakozó figyelemmel. Majd mintha ő lenne az édesanyám, megjegyzi:

- Nem kell túlcsinálni! Érted, anya? Csak engedd szabadjára a képzeleted! Legyen gördülékeny a sztorid. Még ha nem is értem gyerekfejjel a mondataidat, biztos vagyok benne, hogy jól írsz.

Na, tessék! Milyen egyértelmű az ősbizalom! Milyen harmonikus lenne az életem ezzel az erővel! Ami egyszer csak elszállt. Mert lennie kellett. Ha mára nincs is. A zongora lehet a tettes, gondolom. Minden, ami érzelmi svédasztalomon épp a zongoránál sorakozik. Mi szem-szájnak ingere. Azaz fülnek. Meg szemnek. Meg tapintásnak. Meg érzéseknek...

A zongora pedig semmi mással nem kezdődött, mint a vággyal. A csakúgygal. Kipattant belőlem, mint lányomból a boks. Valahonnan tudta, hogy ezt szeretné. Mikor kérdezem, honnan, egy filmélményére hivatkozik. Az egyetlen lány az edzőteremben. Az egyetlen lány, akivel Bokszbácsi foglalkozott élete során, s véletlen, nem véletlen, mindene megvan hozzá, ami kell. Bokszbácsi így vele példázódik a fiúknak: szófogadó, ambíciós, jó a technikája, és Isten kegyelmezzen annak a fiúnak, akinek az első balegyenesét behúzza tizenhat évesen. Azt nem tudom, pontosan honnan jött a zongora utáni vágyakozás. Csak, hogy hetekig vártam, hogy Oroszországból áthajózzon a Fekete-tengeren a pianinóm. Miután megvolt a felvételi. Melyet szintén a Fekete-tenger miatt késtem le. Azaz nem késtem le. Csak később hallgattak meg. A hivatalos felvételi után. Hála Titeapjának. Ő volt a zeneiskola igazgatója, de ezt én akkor nem tudtam. Csak úgy ismertem, mint egy köpcös, kedves óriástörpét. Titét pedig a dohánygyári óvodából ismertem, meg az utcánkból. Ő a Jövő elején lakott, én a végén. A Jövő két oldalán. Más-más oldaláról néztük, s ez a szempont elég is volt, hogy együtt ne sokat játsszunk. A zongoráig.

Mikor beléptem a zeneiskola zenetermektől harsogó alacsony alagsorába, mely a nyári vakáció miatt éppen nem harsogott, Titeapja az első, aprócska zongoraterembe vezényelt: Titeanyjáéba. A szüleim kísérték el, csak úgy, beugrásszerűen, nem, mint egy hivatalos felvételire. Ezért maradhatott kint a félelem. Valójában el sem kísért. Nem volt sehol sem. Titeapja köpcöskönnyed mozdulatai is távol tartották. Mesebeli, nagy szakálla. Nevető kökényszeme. Míg lekopogtatta nekem lazán, egy hegyével fölfelé tartott ceruzavéggel a kontratimpet meg a szinkópát. Akkor még nem tudtam, mi a kontratimp meg a szinkópa, hangsúlyos és hangsúlytalan játéka, csak annyit hallottam, hogy:

tá-ti-tá-ti meg ti-tá-ti. Ennyi neki elég is volt. Hogy hallom. És visszakopogtatom. Pontosan. Ugyanolyan hanyag eleganciával.

- Szeretsz énekelni?

Ha ilyen barátságosan mosolyog rám, hogyne!

- Jól énekelsz. Jó hangod van - mondta. - Őszre zeneiskolás leszel, ez lesz a zongoratermed!

Boldogan ugrándoztam haza. A pianínóhoz. Önfeledten kalimpáltam rajta. Őszig. Éppen addig, míg Titeanya elém nem tolta Czernyt. Az első órák egyikén. Mert, persze, ő lett a zongoratanárnőm. Ha már mindnyájan a Jövőben laktunk. Még ha más-más oldalán is. Pedig ekkor tudom már, nem mindegy, hogy mit honnan nézünk. Ha ugyanazt máshonnan.

- Mindenkiből nem lesz művész! - harsogta anyunak az utcasarkon futtában.

- Valóban nem, magából is *csupán* tanárnő lett, ugye - sziszegte anyu, ha csak magában is, még alaposabban megnyomva a csupánt.

Titeanya felé csupán a szeme szikrázta. Nekem viszont elmesélte, és ez valahogy elég is volt, hogy kezdjen összeállni bennem a lúzerpuzzle. Néhány hét elteltével már tudtam: semmi közöm a zongorához, gyűlölöm! Nem volt kedvem többé gyakorolni. Erre rásegített a szomszédság tömeges, anonim ellenszegülése, amit úgy adtak tudtomra, hogy amint zongorához ültem, viszonzásképp kongatni kezdték a fűtőtestet. Ki-ki a sajátját. Röpké gyakorlásom kongó kíséretéeként. Ők kongattak, Czerny kornyikált. Nap mint nap. Egyre rövidebben. Márpedig Titeanya nem volt hajlandó semmi fülbemászó skálát elém tenni. Amíg Czernyt nem tudom. Czernyt, persze, sosem tanultam meg tisztességesen. Azért sem! Kényszeredetten léptünk hát tovább. Azért is! Olyan irányba, mely nem volt ínyemre. Ezért sem gyakoroltam annyit, amennyit kellett volna. Hogy ne kínozzam magam. Ezzel, persze, Titeanyját kínoztam. S azzal, hogy Titeanyját, közvetve saját magamat. Mert ő viszonzta. Közvetlenül. Ezért aztán, bár tetszetek egyenes ívű, kövér betűi és hangjegyei, makulátlan írása a zenefüzetemben, az én hol sovány, hol telt, összevevő betűim ma sem őt idézik. Legfeljebb a tagadásban. Holott tetszett, hogy szerették őt a virágok. Mert ő is a virágokat. Folyókáival lakályossá futtatta be az aprócska zongoratermet. Meg plakátokkal. Arcimboldo inkább mulattatott, mint megijesztett. Gyerekként. Szülőként félelmetesnek találom. És Tite. Ő

is hozzá tartozott. Hozzá is. Csak erről igyekeztem megfedkezni. Akkor nem tudatosodott bennem: Titeanyja volt az első, gonosz anyósjelenség az életemben. Félttem tőle, nem szerettem, ezért semmit sem akartam tőle. Titén kívül. Még tanulni sem. Hiába nyomott teniszlabdát a markomba. Hiába verte belém, hogy laza csuklóval, hajlított, görbe ujjakkal, húsig vágott körömmel, mert a milliméteres köröm is koppan egyet a hang előtt.

- A köröm elárul - ismételtette, miközben óra elején körmeim tisztaságát és hosszúságát ellenőrizte.

- A köröm elárul - ismételtettem magamban, miközben felmutattam, minden egyes alkalommal, hetente négyszer, húsig vágott körmeimet, ahogy megkívánta.

Dacból azonban megfogadtam: hosszú, festett körömöm lesz, amint csak felnövök. Azért is! Hogy a kezem se emlékeztessen! Soha ne emlékeztessen húsig vágott, festetlen ujjaira! Egyébként gondozott, kenetetett, mégis aszott kezére! Mellyel időnként rántott egyet copfomon. Úgy éreztem, szívesen. Amikor túl sok volt a melléütés. És idegei már nem bírták monoton kakofóniámat. Nem kiabált, csak sziszegett. És tépett.

- Nem hittem, hogy ilyen vad volt Titeanyja! - hüledezik egykori padtársam, Marnebelus, miután kiszakadt a provinciából, s kozmopolita.

Vagy: mert kozmopolita, kiszakadt a provinciából. Tehetségét beváltó, beváltásának hátat fordító, örökösen kétkedő, időnként ön- és zenetagadó zenész. Már nem a lusta fiú, akiből zeneelmélet tanárunk, a feje búbjáig kopasz, onnan lefelé vällig drótszőrsörényű Oroszlán szerint semmi sem lesz, bár született tehetség. S csak akkor lenne belőle valaki, ha tehetsége az én ambíciómmal párosulna. Az meg kizárt, mert nem a másik fele vagyok, ugyebár. Csak a padtársa. Csak zeneelmélet órán. Ezért hát sok reményt nem fűz hozzá. Hozzám végképp nem. Zenei téren legalábbis. S én sem magamhoz. Attól tartok, semmilyen téren, miután.

- Te, Marnebelus, hallod a hangokat, melyeket Oroszlán leütöget a zongorán, anélkül, hogy látnánk a billentyűket, majd azt kéri, énekeljük vissza, és szolmizáljuk közben?

- Persze, látom magam előtt a hangjegyeket.

- A félhangtávolságokat is?

- Azokat is - mondja, s szava olyan egyértelműen cseng, mintha nem lenne ebben semmi különös.

Neki nincs is, s ezért úgy véli, senkinek. Nekem viszont különös, sőt: rendkívüli! Éppen, mert nem megy. Pedig igyekszem. Látja ezt Oroszlán, s bár rettenetesen szigorú, értékkel. A monoton miatt is. Hogy már ötödikesen ismerem és használom a szót. Nekem ez egyértelmű. Elismerő tekintetéből látom, hogy talán mégsem minden velem egykorúnak az. S mert Oroszlán a helyén kezeli zenei tehetségtelenségemet, és nem tart e hiányosság miatt emberi selejtnek, nála igyekszem jelen lenni. Ezt becsüli, ahogy a tornatanár is. Távolról sem tudok akkorát ugrani, amekkorát a szabályzat szerint tudnom kellene. Ojnából szégyenletes egymétereseket dobok, de van valami furcsa kitartás és erő bennem. Néma és fékevesztett szembeszállás. Nem is annyira a magát legyőzhetetlennek vélő, verekedős Tóbiással, mint amennyire a természet adta legyőzhetetlennel szemben. Hogy úgysem adom fel. Amiért aztán a folyton minősítő és pofozkodó, kutya farkán Fodor tornatanár sem engedi meg magának, hogy kigúnyoljon.

Miután rájövök, hogy nincs száz százalékos hallásom, az audíciókon végül rájön az egész osztály, hogy gyatrán is játszom.

- Neked milyen volt az audíció, Marnebelus? Kiállni a dobogóra az iskola dísztermében, és elcincogni a cincognivalódat?

- Nem cincogtam. Apámat az utolsó pár percben rávettem, hogy ne állítson színpadra.

- Az úgy könnyű!

- Dehogyan volt könnyű! Egy tanársorsba kényszerült, frusztrált művész volt, aki aztán. És akit aztán én tizenhét évesen, amikor többé nem bírtam a sanyargatást... De erről sosem beszéltem az osztályban.

Ezért csak éreztem. Azt mindenképp, hogy a verekedős fiúk a gyengébbekkel keckeckedtek ugyan, vele sosem. Pedig ő nem fitogtatta az erejét. Mégis volt benne valami fojtott indulat, amit igyekeztek nem feszegetni. Valószínű, ugyanezért nem lett Marnebelusból tanár. *Csak* művész. Egy világlátott, frusztrált művész! Az apai mintát csak részben sikerült kerülnie. Mert némely dolog elől szökni nem lehet. Szüleink lenyomatai vagyunk. Pontos. Vagy torz. Vagy csiszolt lenyomatai. Akarva-akaratlan.

Ekkor történik a nagy szakadás. Ő tizenhét éves, amikor a tisztelet-tartás kettéhasad. Tartásra és tiszteletre esik szét az otthon. Hogy

végül kölcsönös, kicsit távolságtartó tiszteletadás lehessen belőle. Immár nem a tartás okán. Talán valamifajta kötetlen kötődés végett.

Az első audíciót hát megúsztá. Én nem. Annyira nem, hogy pontosan emlékszem a csendre. A csend kíméletlen, hasító erejére. Amikor a hallgatóság és közém nehéz várakozás borul, mely pisszenéstelen csendje dobhártyámat szaggatja. Csupasz testként nehezedik rám a sürgetés, s mint szuszt nyomja ki belőlem, amit addig tudtam. Majd ugyanez a sürgető, síri csend csapkodni kezd. De hogy tudnék szálfagyenesen ülni, mikor rég összeroppantam a fehér-fekete billentyűzet fölött?!

Ekkor történik a nagy szakadás. Hétéves vagyok, amikor az osztály kettéhasad. Az első audíció után. Tehetségesekre és tehetségtelenekre. Magamban úgy hívom: nagy Ték és tétlenek. Az osztály kiváltságosai és lenézettjei. Köztünk hatalmas szakadék. A fölény árka. A fölény átka. Mely még szünetben sem szűnik meg. Sőt, akkor mélyül el igazán. A nagy Ték – kivéve Marnebelust és Titét – megvetéssel néznek le ránk. Azokra, akik híján találtattunk. Nem is nagyon értik, mit keresünk köztük. Őket glória lengi körül: aki zenetehetség, az mindenben tökéletes. Aki meg nem, az hülye – így folytatódik a zeneiskolalogika.

Ezért amikor hatodikban forgatókönyvemet olvasásra ajánlja a magyartanár, összezavarodik az osztály. Felkapják a fejüket: itt valami félreértés lehet. Az írásomra, persze, senki sem kíváncsi. A tanár meg, szerencsére, nem erőlteti. Én pedig önérzetemben sértetten kullogok haza. Ekkorra már annyit hadakoztam anyuval eszköztelenül, hogy feladtam. Beletörődtem: ő nyert. (Mit is?) Nekem meg ki kell várnom. A szabadulásomat. Hogy nyolcadik végére érjek, és elmehessek. Valahova, ahonnan a zongorát örökre elfelejthetem. Feltételezem.

A belém fagyott frusztráció és önbizalomhiány épeszű magyarázatát hosszú időre homály fedi. Aztán sok évre rá mégis felnyitattja velem az általában porosodó, polcnak használt pianínót, melyhez anyu foggal-körömmel ragaszkodik. Még mindig. És el nem mozdítaná a helyéről, hisz csak itt, a szobának ebben a félreeső zugában védett. Az esetleges huzattól, mely ajtó és ablak közt időnként kialakul, s mely megbetegítheti a hangszárait. Nem, mintha a tengeri utaztatás nedvétől nem lenne tudóbajos érkezése pillanatától fogva. S ettől folyamatosan

lehangolódott, és megbicsaklott a billentyűzete. Míg minden limlomot leszedek, hogy hozzáférjek, feltűnik: bár évek óta nem játszottam rajta, idegesít, hogy ennyire megközelíthetetlen. Most is. Csak másképp. Pedig minden, csak nem egy versenyzongora. Tulajdonképpen van valami hasonlóság köztünk: mindig kínlódtunk a tiszta hangokkal. S ahogy neki folyton befőttesgumival kellett megerősíteni a billentyűit tőből, úgy engem is folyton fűzni kell, kívülről, csak hogy megszólaljak. Végre önfeledten kalimpálok, sebajrosszul, tompítás nélkül szörnyű improvizációm. Most azért sem állnék meg, bárhogy is döngetnék a szomszédok a fűtőtestet.

- Hol vagytok, székelyek? - kiabálja esténként Gyuribácsi, a székelyszájhős szomszéd, amint dülöngélve befordul biciklijén az utcába, s leellenőrzi, mint minden este, hogy elég büszkén áll-e a blokk oldalára erősített székely lobogója.

- Hol vagytok, székelyek?! - kiabálom keserű kárörömmel. - Hallgassátok, ha nem is ős-, de primitív lakói ezen siralomvölgynek, csak hallgassátok, faji, vallási és lélektelen egybetartozásokat folytán, ma különösen hallgassátok ezt a nektek szánt produkciót! Már évekkorábban hallanotok kellett volna, nem ezen a kései vasárnapocskán, ti önző és rosszmájú átlagtömbházlakók, akiknek szűklátókörűsége csak a tömb előtti méteres közös kertig terjed, vagy a megcsonkított szomorúfűzek mögött csillogó szögesdrótkerítésig, mely, ha másra nem is, veszekedésre, gyűlölködésre újabb lehetőség!

Különös egybeesés, hogy összevissza örömenem után Marnebelus egy világos, letisztult, kicsit sem összevissza dalt küld, mellyel hosszú csend után épp most készült el. (Elhallgatásból ő is jeles.) A túlsó partról kérdezi, tetszik-e. Elmélázó, lusta július, nem mélabús.

- Elbélázó, nem bélabús! - hangol valódi öröme könnyed zenéje.

Valójában ő sosem tartozott a túlsó parthoz. A napig, amíg nem soroltam a nagy Ték közé. A születésnapjáig. Valamelyik születésnapjáig.

Ekkor történik a nagy szakadás. Bennem, Marnebelus felé. Mert Titét bezzeg meghívta! És minden lányt és fiút is meghívott, akik a nagy Ték közé tartoztak. A tétleneket viszont nem! Engem sem! Hiába szórakoztunk imént kedélyesen Oroszlán sörénye mögött zeneelmélet órán. Csak jobb híján beszélgetett velem! Mert szünetben odament ehhez-ahhoz. Sugdolóztak. Titétől tudom, féltitkos meghívások ezek.

Melyből én kimaradtam! Engem kizárt! Tehát ő is! Mégis! A barátságunkat csak én hittem annak. Tulajdonképpen nem is létezett! Tite kiábrándult beszámolója sem vigasztal. Hogy ne sajnáljam, nem maradtam le semmiről, Marnebelusnak nincs is majma, pedig már fél éve azzal hitegette. És hogy pocsék volt az egész, örüljek, bár el se ment volna ő sem.

Marnebelus nevet, amikor felróvom neki gyermekkori csalódásomat:

- Tényleg kihagytalak? Véletlen lehetett, mindenkit meg akartam hívni. Sajnálom! Titének egyébként igaza volt: pocsék volt. Olyan lázban voltam, hogy még apáméknak sem árultam el, mire készülök. Amikor beállított az osztály, szaladhatott a boltba, mert otthon semmi sem volt. Csak az járt a fejemben, hogy végre valamelyik lánnyal táncolhassak. Bármelyikkel. De azt sem lehetett, mert Tite folyton a majommal nyaggatott, apám meg egy órán belül az egész bandát hazatessékelte. Aznap el kellett utaznunk valahová, amiről, persze, nekem nem számoltak be korábban. Aztán az ajándék! Hogy vártam a csodát! Erre csak felét vették meg! Csak amennyire futotta az osztálypénzből. Így meg használhatatlan volt...

Kitör belőlem a nevetés. Épp ez a hahota vágja el bennem múltam egyik gordiuszi csomóját.

Származását sosem volt merszem firtatni. Előbbre való volt megkérdőjelezhetetlen tehetsége és gondozottsága, mint sötétebb bőrszíne. Van abban is valami sajátosan lázadó, hogy most mondja: arab származású. Éppen sáskajárás idején. Amikor ő erről, én meg amarról az oldalról tekintünk a jövőre. És: nem történik szakadás. Pedig hiszem, hogy egy eldugott, kicsi faluból is pontosabban látom Európa vesztét, mint ő kontinensünk egyik szívudvarából, politikaközeli életéből. Ő meg azt hiszi, hogy aggodalmam Európa kereszténység előtti és keresztény kultúrájáért egészen fölösleges; aminek be kell következnie, úgysis bekövetkezik: a nyugati civilizáció felőrli saját magát. Erre azt tanácsolom, hagyjuk a filozofálgatást, ereszkedjünk le a hétköznapiokba, és csak gondoljon a lányára, akit naponta elvisz óvodába. Bizonyára nagyon nem mindegy, felrobbantják-e éppen azt a szerelvényt, amellyel utaznak. Az meg végképp mindegy, hogy nem is terroristák – mert ezt a szót nem hajlandó felvenni a fogalomtárába –, csak egy-egy frusztrált, beilleszkedni képtelen ember.

S mert úgy érzem, valamiképp elorozták tőlünk Európát, Balkánia felé nyaralunk. Persze üröm akad itt is, összegezzük végül egy megbízhatónak tűnő nességbari teraszon. Magunk mögött hagyva a kikötő haszonleső, őslakos, valószínűleg megkeresztelt, de nem keresztényi, alvilági figuráit, akik a végzésért kilépéskor is követelik a belépti díjat, és ha nem adod, mert egy perce hagyta ott az egy levát a kistányéron, mely közben csodálatos módon eltűnt, képesek fejbe verni. Egyetlen újabb leváért. Fél euróért! Két lejért! Hát amikor éppen felgyülemlett dühünket fújjuk ki, csalódottságunkról figyelmünk egy narancssárga turbános, középkorú, török lakosra terelődik. Látványának árvaságára. Ahogy üres szatyorral a kezében felfele halad a hegyen. Olyan elesettnek hat, hogy a lányom hosszan, szánakozón néz utána:

- Látjátok, nem lehet az embereket egy kalap alá venni. A muszlimokat sem. Azok is áldozatok, akik félnek a velük beáramló bajoktól. S azok is, akik köztük jók, és jóra vágnak, beilleszkednének, de gonoszabb fajtársaik miatt őket is bántják, kizárják.

A félnivalóról eszembe jut a cukrosbácsi. A parkban. A nagy fenyő alatt. Ahányszor csak iskolába megyünk. Télen is. Pisszeg, csakhogy ráfigyeljünk. A nagy, színes álcsomagokkal díszített fenyő alá is beáll karácsony táján. A félelemtől és a homályos ismeretlentől megdobban a szívem. Elszaladunk. Délben hazafelé már nincs ott. Nem tudom Titének megmutatni. Mert mindig csak hazafelé közös az utunk. Reggelente öt és három testvérét, no meg Titeanyját Titeapja viszi fehér Daciájukkal. (Hogy is férnek?) Tite köztük a legkisebb. Egy darabig. Ők mindig belül mennek, a dohánygyári úton. Én mindig kívül, a hegytetőn. Nagy lánycsapatban. Megcsodálva a dohánygyár tetejére nőtt falut. Bár mondják, érzékcsalódás, nem rajta, mögötte van, ragaszkodom a csodámhoz. Majd a készséges Csekme hegedűtokján kiadósakat szánkóznak a park meredek oldalán. Édes bosszúnk a zeneiskolával szemben.

Tite is kárpótol tanítás után. És a zongoraóráim után. Mert nem hajlandó nélkülem hazamenni. Titeanyja bosszúságára. Miénk hát a hazatérés önfeledt együttléte. Amikor nincs hegedűórája. Mert én öt sosem várom meg. Szerencsére nem veszi zokon. Továbbra is megvár. Hiába zavarja ki Titeanyja a zongorateremből. Rám néz, nevet, óra után megjelenik. Majd következő alkalommal, mielőtt becsengetnének, fog egy legyet, és nagy körültekintéssel anyja kézkrémébe keveri.

A kicsi, fehér tubusba, mely a polcon addig sérthetetlenül ragyogott. Csak néz rám. Újra nevet. Én nem merek.

A tépésről neki sose panaszkodom. Egyáltalán nem beszélünk a zongoraóráról. Nem is akarattal kerüljük. Csak együtt másra figyelünk. A világkomikumra. Amikor órák után, nyakunkban lógó lakáskulcsunkkal nyakunkba vesszük a várost. Mint két, kiéhezett kopó, tréfa után nyomozunk.

Akkor is, ha melegben vízért tikkadozunk a hosszú hazaúton.

Vagy ha éppen csokiért epedezünk. Hogy nem válunk édességrablóká, Piroska a hibás, és a farkas. Mert azért a kis, karóralapszerű émelyítő Piroskás csokiért, mellyel – és semmi mással – tele van a Golgota édességes részlege, nem volna érdemes.

Akkor is, amikor Tite kicsapja a trafikos néninél a biztosítékot. Azzal, hogy köp a napi sajtóra. Szó szerint. Ezután a trafikos néni csapja ki a trafik ajtaját, és lohol magassarkú cipőjével Tite után. Aki közben szárfület integet neki vidáman. Minél lehetetlenebb és szánalmasabb a nyakoncsípés megkísérlése, annál inkább kielégít a látvány. Kacagva követem őket. Titének olyan elismerés ez, mint színésznek a taps.

És akkor is, amikor a cigány takarító néni, ki terebélyes méretével nap mint nap a vattacukros bódé mellett sertepertél, egyszer csak kiválik a mindennapokból. Szöget üt Tite fejébe, hogy dehiszen! A következő pillanatban szűzmáriázva repül utánunk a seprű. Tite derűs nyugalommal nevet szembe vele:

– Mi az, néne, ejsze nem lett mérges?!

Szomorú gyerek lehettem, hogy minden hazamenetelünkkor mókamesternek csapott fel, csakhogy felvidítson. Vagy ő volt zsigeri bohóc. Komolyabb napokon *csak* elkápráztatott. Ilyenkor útba ejtettük a színházat. Felmentünk a barátjához, Díszletesádihoz. Nem is sejtettem, hogy a színészbejárat sikátora, sötét és cirkalmas folyosói meghatározzák majd felnőtt létem néhány alapvető döntését. És Titét is. Néha látom a nevét egy-egy színházi plakáton. Látványtervezőként. Szóval, bekukkantottunk néhanapján Díszletesádihoz. Mindenféle enyvek és egyéb különleges illatok, készülőfélben levő díszletek közé. Ez maga volt a csodák csodája! A port csillámnak láttam, a sötétséget titoknak. A színészeket meg nem evilági figuráknak, isteneknek és félisteneknek. Hiába volt több osztálytársamnak is színész anyja vagy apja. Nem

tudtam felfogni, hogy lehet egy színész családtag. Aki szöveget tanul, mondjuk, ruhamosás közben. Mert akkor még kézzel mostak. Vagy kézzel is. Mint Anianya. Aki ennek ellenére megerősítette bennem a rideg istenképet. Mikor megkérdeztem, hogy tudja Anit magára hagyni több napon át, miközben turnézik. Hisz Ani még negyedikes.

- Amíg tudom, hogy az én lányomra Bornemissza Gergő vigyáz, addig nincs baj – nevette felém, s villámokat szórt a tekintete.

Aztán megcsodált. De a csodálata sokba került nekem. Énképemből hosszú, túl hosszú időre kimarta a szépet. Ahogy a hegyoldalra ültem, éreztem, hogy néz. Túlságosan. Mint akit megbabonáztak. Vagy aki maga készül megigézni. Majd mellém jött. Fölém magaslott:

- Tudod, te nem vagy szép, *csak* nagyon érdekes! – csicseregte, és vörös rúzsos mosolyával megcsillant jégfehér foga a fagyban.

Az én öntudatlan bosszúm, hogy eltemettem. Úgy elástam magamban, hogy már nem is találom a nevét. Csak úgy maradt meg bennem, mint Ani hidegszép, hűtlen anyja. Aki a lányát végül örökre elhagyta. Úgy látszik, túlságosan is bízott Bornemissza Gergelyben.

Újabb nagy szakadás. A rendszerváltás. Az egyetlen többnapos osztálykirándulásunk. Mintha eleve ünnepelni mentünk volna fel a fenyvesek közé. Csak még nem tudtuk. Pedig tudhattuk volna. Hogy valami furcsa van a levegőben. Amikor már első este egy denevér körözött ágyunk fölött a hotelszobában. Visongásunkra berohant az osztályfőnökünk. Majd kirohant. Majd újra berohant. Egy hokibottal. Üldözőbe vette a szerencsétlent. A denevér végül kimenekült az ablakon. Mi meg maradtunk a különös érzéssel. Hogy nem is tudjuk. Például hogy mitől iszonyodunk jobban. A denevértől vagy a habzó szájú, fejvesztett osztályfőnöktől. Aki másnap boldogan jelenti be:

- Gyerekek, szenzációs hírem van: meghalt Ceaușescubácsi!

A halálhírré hajrázni kezd az egész osztály. Hirtelen megszűnik az átokárok. Ték és tétlenek megkülönböztető fogalma elenyészik. Igaz, ideig-óráig tart ez is. Mint a csoda általában. De míg tart, Titeapja viharzik értünk. A fehér Dacia ajtaja megnyílik előttem is. Először és utoljára. És röpít a Jövőbe. Ahol semmi sem olyan, mint amilyen. Titééknél a tömbház bejáratára fémhevedereket szerelnek éppen. Mert állítólag jönnek a terroristák. És megmérgezik a vizet. (Dehát...) Összeegyeztetetetlen képmozaikok. Itt-ott civil férfiak. Hatalmas puskával a kezükben. Mint legalábbis bevásárlószatyor a férfikézben.

Olyan idegenül hat. Egy ismerős iszkol. Frissen kapott puskájával. Az ablakból látjuk. Anyu azóta is így látja. Amint iszkol. Ahányszor csak megpillantja. Nálunk is férfiak gyűlnek össze. Apu barátai. Tanakodnak, mitévők legyenek.

- Menjünk ki a gyárhoz, lássuk, mi történik! - indítványozza apu.

Szórádibácsi rögtön lefújja: ő nem fog hősködni, nem esett a fejére, nem akar meghalni, megy haza, elbújik, meg kell védenie a családját.

Már kora nyáron második osztálykirándulással ünnepli az osztály a rendszerváltást. Az addig tiltott Magyarországra utazunk. Ahogy átlépjük a határt, mintha falat törtünk volna, olyan megmérettetést érzünk. Megáll a busz. Magyar levegőt szívni. Magyar csodalevegővel feltöltődni. Átszellemültebben nem is végezhetnénk dolgunkat a ritkás, ültetett erdőben. Egyszer csak felbukkan Tite. Üdvözült arccal. Valamit tart a markában, óvatosan kinyitja a tenyerét:

- Fogtam neked egy magyar legyet!

Rendszerváltás. Barátságzárás. Öt éven keresztül sose veszekedtünk. Az ötödik osztály közepe táján az a hír járja, hogy átalakítják az iskolát. Legyen ezentúl művészeti líceum, ne csupán zeneiskola. Ettől zsong az egész iskola. Hazafelé is ez a téma. Tite bejelenti, inkább évet ismétél, nem érdekli a hegedű, grafikára megy. Azt hiszem, ez az oka. Hogy kijelenti, jövőre nem leszünk osztálytársak. Ahogy kijelenti. Abban valami olyant érzek, hogy részéről lezárt fejezet a zeneosztállyal együtt a barátságunk is. Neki valami más kell. Nem tudom, mit mondhattam minderre. Talán a következő pillanat miatt nem emlékszem. Mert hirtelen hatalmas pofon csattan az arcomon. Akkor veszem észre, fél fejjel magasabb már, mint én. Mégis eltörpül bennem egy pillanat alatt. Ahogy értékét veszi minden addigi móka. Nem akarom többé látni. Nem akarom többé megosztani vele a hazafelét. Nem csak őt rekesztem ki abban a pillanatban, hanem attól fogva eleve mindenkit, akiben apró jelét is megérezem a testi agresszivitásnak. Egy idő után azt is, aki az érzelmi kegyetlenkedésben leli örömét. De ez egy másik történet. Mintha érezné Tite is, hogy ez az utolsó közös utunk, először kísér haza. Ügyetlenül. Ügyefogyottan. Szótlanul.

Még három év kényszer. Audíciók és vizsgák. A félelem aprólékos diagnózisa. Kínkeserves gyomorideggel megyek bele a biztos kudarcba. Rendre. Mert évharmadról évharmadra kötelező megmutatni, mit tudunk. Vagy mit nem. Mint én. A kényszerszereplés aztán egy életre

belém veri a közönségtől való viszolygást. Az utolsó audíció. Végre a *Für Elise*. Szeretem, tudom. Amióta Tite nem vár meg zongoraóra után, egészen kiegyensúlyozott Titeanyja. Nagy sokára engedi, hogy valami fülbemászót játszassak. Örömtelinen repdes felém a műsor után. Átölel, megpuszil. Ilyennek még nem láttam. Az van az arcára írva, hogy: na, végre! És kimondja:

- Ezentúl sokat fogunk audíciózni!

Visszafogett csendemből megérti: befejeztem.

Ma is nyomottság fog el és hidegrázás. A pusztá emlékezéstől. A tengerparton, ahol több a cigarettacsikk a homokban, mint a kagyló.

Írás közben folytatódnak a különös egybeesések. A szövegem egy része egyszer csak fogja magát, és eltűnik. Rippsz-roppsz. Valami vírus lehet – suhan át rajtam az aggodalom. Majd amikor tényleg nem tudom visszahozni sehonnán sem, végképp kétségbeesem.

- Megvan a szöveged! – mondja egyik barátunk, aki él-hal az elektronikaért, és elém tolja. Hiánytalanul.

- Sőt, már van Apple-ed is – sóhajt fel a férjem, mert amikor kiborultam a veszteség miatt, jobbnak látta hirtelen megvenni álmaim vírusbiztos számítógépét, csak hogy el ne veszítsem a szövegrésszel együtt a kisbabánkat.

Ekkor villan fel bennem az összefüggés. Hogy ugyanis a barátunk, aki visszaállította a nektek írottakat, épp Tite első unokatestvérének a veje. Bonyolult? Azaz: ő is valamiképp kapcsolódik Titéhez, Tite-apjához, Titeanyjához. Némiképp így a zongorához is. És hiányos zongoratudásomhoz. Félelmeimhez. Az sem véletlen talán, ahogy engem most tanít, igaz, nem a zongora, hanem a számítógép billentyűzete fölé hajolva. Megnyugtató, felnőtt hangon, csendesesen. Mintha mesét mondana, úgy mesél új számítógémem titkairól. Egészen más-ként, mint Titeanyja valaha is. Úgy megyek haza, hogy ha eddig, mondjuk, közepesen rajongtam a számítógépemért, most odavagyok érte. Pedig a barátunk nem is tanár, *csak* kiváló pedagógus. Erre sem születik, lám, mindenki.

Anyu elolvassa, mit írtam nektek.

- Belőlem jött – mondja bocsánatkérően.

- Tessék?

- A zongora utáni vágyakozásod. Belőlem jött. Az én vágyam volt. Mert két testvéretem beírátták hegedűre, engem meg a legkisebb

öcsémet nem. Ezért döntöttem úgy, hogy a gyermekeim életéből nem marad ki a hangszer. És mivel a zongorát szerettem...

Tehát ezért nem emlékeztem, hogy honnan jött a vágy! *Csak* belém plántálták. Jóindulattal. Aztán amikor rúgkapáltam, hogy ez nem nekem való, anyu azt mondta, amit az ő édesanyja mondott egykor neki:

- Becsüld meg magad! Vidd végig, amibe egyszer belekezdted!

Ettől elhittem, hogy a felfüggesztés meghátrálás, nem belátás. Pedig! A tanárom később arra nevelt:

- Merd abbahagyni, otthagyni! Bármit! Bármikor! Akár az egyetemem is! Ha úgy érzed, neked nem jó!

Taníthatta ugyan nekem a szabadságot, mikor sokkal korábban belém vették a börtönt!

Most, hogy a hetedik hónapot emlékezetessé teszi a magas vérnyomás, pulzus és éjszakai légszomj, szó mi szó, terhesnek érzem a várandósságot is. Amikor már nem elhatározásom, hanem fél napokig szaggató fejfájásom szabja meg, mikor mit csinálok. Hogy mikor csinálhatok valamit is. Most már tényleg egyetlen dolog vigasztal: hogy csakis én várom ezt a kislányt az egész földkerekségen. Hozzám érkezik! Egy biztos: ő csak akkor zongorázik majd, amikor kedve lesz hozzá.

